

ПОКАЗНИКИ ФІНАНСОВОЇ СКЛАДОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасний стан економіки України характеризується швидкими змінами умов функціонування підприємств, загрозами фінансовим інтересам з боку як окремих суб'єктів господарювання так і високим рівнем фінансових ризиків. Тому, важливим завданням щодо забезпечення життєздатності підприємства є гарантування його фінансово-економічної безпеки. Безпека підприємства у загальному вигляді характеризується як відсутність різного роду небезпек і загроз, або наявність можливостей щодо їх попередження, захисту своїх інтересів та недопущення втрат нижче критичної межі. Рівень економічної безпеки підприємства залежить від того, наскільки ефективно керівництво і спеціалісти будуть спроможні уникнути можливих загроз і ліквідувати шкідливі наслідки окремих негативних складових зовнішнього і внутрішнього середовища.

Забезпечення економічної безпеки припускає встановлення, аналіз та оцінювання існуючих загроз для кожної з функціональних складових і розробку на їх основі системи заходів, що попереджають і протидіють виникненню кризових явищ на підприємстві. Аналіз і оцінювання економічної безпеки підприємства виконують у такий послідовності (рис. 1):

1. Виявлення внутрішніх і зовнішніх факторів, що визначають економічну безпеку підприємства (щодо кожної з функціональних складових), аналіз і оцінювання ступеня їх впливу
2. Розрахунок узагальнених показників економічної безпеки для кожної з функціональних складових
3. Розрахунок інтегрального показника економічної безпеки підприємства, розробка комплексу заходів, спрямованих на підвищення економічної безпеки та оцінювання їх ефективності

Рис. 1. Напрямки оцінювання економічної безпеки підприємства

Оцінювання рівня економічної безпеки здійснюється порівнянням розрахункових значень показника з реальними величинами, одержаними раніше стосовно підприємства, а також (коли це можливо) щодо аналогічних суб'єктів господарювання відповідних галузей економіки.

Рис. 2. Класифікація показників економічної безпеки за ознаками

На наш погляд, до ключових показників фінансової складової економічної безпеки підприємств відносять (табл.1.):

Таблиця 1

Ключові показники, що характеризують складові економічної безпеки підприємств

Показник	Розрахунок
1	2
1. Управлінська діяльність	
1. Частка керуючих у чисельності працівників підприємства	$K_{\text{пит вага кер}} = \frac{\text{чисельність керуючих}}{\text{середньооблікова кількість працівників}}$
2. Кількість підрозділів	N
3. Плинність кадрів	$K_{\text{плин}} = \frac{\text{чисельність звільнених}}{\text{середньооблікова кількість працівників}} \cdot 100$
4. Прибутковість персоналу	$K_{\text{приб перс}} = \frac{\text{чистий прибуток}}{\text{середньооблікова кількість виробничого персоналу}} \cdot 100$
2. Економічна діяльність	
1. Прибутковість інвестицій	$K_{\text{приб інвест}} = \frac{\text{чистий прибуток}}{\text{інвестиції}} \cdot 100$
2. Прибутковість активів	$K_{\text{приб акт}} = \frac{\text{чистий прибуток}}{\text{усього активів-нематеріальні активи}} \cdot 100$
3. Прибутковість власного капіталу	$K_{\text{приб вл кап}} = \frac{\text{чистий прибуток}}{\text{середньорічна вартість власного капіталу}}$
3. Фінансова діяльність	
1. Коефіцієнт автономки	$K_{\text{авт}} = \frac{\text{власний капітал}}{\text{пасиви}}$
2. Коефіцієнт поточної ліквідності	$K_{\text{пот лікв}} = \frac{\text{грошові кошти, їх еквіваленти}}{\text{поточні зобов'язання}}$
3. Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	$K_{\text{пк/вк}} = \frac{\text{позикові кошти}}{\text{власний капітал}}$
4. Коефіцієнт маневреності грошових коштів	$K_{\text{ман к}} = \frac{\text{грошові кошти}}{\text{власний капітал}}$

1	2
4. Виробнича діяльність	
1. Фондовіддача	$\Phi_{\text{від}} = \frac{\text{обсяг валової (товарної) продукції}}{\text{середньорічна вартість основних виробничих фондів}}$
2. Коефіцієнт зносу основних засобів	$K_{\text{зн}} = \frac{\text{сума зносу основних виробничих фондів}}{\text{балансова вартість основних виробничих фондів}}$
5. Ділова активність	
1. Коефіцієнт сталого економічного зростання	$K_{\text{сез}} = \frac{\text{чистий прибуток - сплачені дивіденди}}{\text{середньорічна вартість власного капіталу}}$
2. Обіговість активів	$K_{\text{овк}} = \frac{\text{чиста виручка}}{\text{середньорічна вартість активів}}$
3. Обіговість власного капіталу	$K_{\text{овк}} = \frac{\text{чиста виручка}}{\text{середньорічна вартість власного капіталу}}$
6. Інформаційної безпеки	
1. Коефіцієнт повноти інформації	$K_{\text{пн}} = \frac{\text{обсяг інформації, що є в розпорядженні особи, яка приймає рішення}}{\text{обсяг інформації, необхідної для ухвалення обґрунтованого рішення}}$
2. Коефіцієнт точності інформації	$K_{\text{м}} = \frac{\text{обсяг релевантної інформації}}{\text{загальний обсяг наявної в розпорядженні ОПР інформації}}$
3. Коефіцієнт суперечливості інформації	$K_{\text{сі}} = \frac{\text{кількості незалежних свідчень на користь ухвалення рішення}}{\text{загальна кількість незалежних свідчень у сумарному обсязі релевантної інформації}}$

Після розрахунку впливу функціональних складових на зміну сукупного критерію економічної безпеки підприємства здійснюють функціональний аналіз заходів з організації необхідного рівня економічної безпеки підприємства за окремими складовими (рис. 3).

1. Визначення структури негативних впливів за функціональними складовими економічної безпеки. Розподіл об'єктивних і суб'єктивних негативних впливів
2. Фіксація вжитих превентивних заходів для запобігання негативним впливам за всіма функціональними складовими економічної безпеки
3. Оцінювання ефективності вжитих заходів з погляду нейтралізації конкретних негативних впливів за кожною складовою економічної безпеки
4. Визначення причин недостатньої ефективності заходів, ужитих для подолання вже наявних і можливих негативних впливів на економічну безпеку
5. Виявлення не усунених і очікуваних негативних впливів на рівень економічної безпеки, а також тих, що можуть з'явитися в майбутньому
6. Опрацювання рекомендацій щодо усунення існуючих негативних впливів на економічну безпеку й запобігання можливій появі нових
7. Оцінювання вартості кожного з пропонованих заходів щодо усунення негативних впливів на рівень економічної безпеки й визначення відповідальних за реалізацію таких заходів

Рис. 3. Послідовність аналізу заходів з організації необхідного рівня економічної безпеки

Отже, для прийняття рішення щодо управління безпекою підприємства, вагоме значення мають і методичні засади здійснення оцінки рівня фінансової складової, що мають забезпечити формування оперативної, гнучкої та комплексної системи моніторингу економічної безпеки.

УДК 004.8:330.341.1

*Кернасюк Ю.В., к.е.н., доцент,
завідувач сектору економічних досліджень
та аналізу науково-інноваційного потенціалу
Інститут сільського господарства Степу НААН,
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький*

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ОСНОВА НОВОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

Останніми роками генеративний штучний інтелект (у варіанті англ. – Artificial Intelligence, AI) поступово проникає в усі сфери діяльності людини – від смартфонів і комп'ютерів, автономних систем керування автомобілями до виробничих систем в різних секторах економіки. Більшість вітчизняних та іноземних дослідників пов'язують це безпосередньо із цифровою революцією та її всеохоплюючим впливом на цивілізацію. Проте цей вплив може свідчити про значно більші зрушення, які в найближче десятиліття призведуть до формування нової інноваційної економіки знань. Метою даного дослідження є вивчення та аналіз основних тенденцій і перспектив впровадження штучного інтелекту в різних секторах регіональної економіки на прикладі Кіровоградської області.

У дослідженнях вітчизняних вчених це питання розглядається в роботах Г. Андрощука [1], О. Піжук [2], О. Могилевської [3] та інших. Іноземні дослідники, такі як D. Mhlanga, вказують на те, що AI як важлива складова частина нової економіки на основі технологій Індустрії 4.0 привертає все більше уваги, особливо з огляду на її потенційний вплив на людство та можливості, які AI демонструє у зміні рівня і якості життя, роботи та функціонування економіки, а також способу управління [4]. Штучний інтелект – це технології з когнітивними здібностями, подібними до людських, які навчаються, виконують роботу та приймають рішення [5].

Цифрові технології здійснюють істотний вплив на розвиток традиційних галузей економіки і є складовою частиною сучасних управлінських систем у підприємстві, державному управлінні, у сферах оборони країни, безпеки держави і забезпечення правопорядку, а також створюють нові бізнес-моделі. Технології штучного інтелекту, поширення яких засновано на масовому використанні цифрової інформації та стрімкому зростанні обчислювальної потужності комп'ютерів, виходять зі сфери чисто теоретичних досліджень і стають одним із сегментів світового ринку, що може зумовити по-справжньому революційні результати. Встановлюючи зв'язки між мільярдами зовні не